

Barn- och utbildningsförvaltningen

Handläggare: Ulla Wredle
Titel: Enhetschef
E-post: ulla.wredle@norrtalje.se

Till: Barn- och skolnämnden

Kartläggning av mindre undervisningsgrupper i grundskolan

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden tar del av barn- och utbildningsförvaltningens kartläggning och beslutar att initiativet ska anses som slutfört.

Sammanfattning

Barn- och skolnämnden har genom ett nämndinitiativ i verksamhetsplanen för 2025 gett barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att genomföra en kartläggning av den kommunala skolans behov av undervisning i mindre elevgrupper.

Uppdraget innefattar särskilda undervisningsgrupper, beskrivna i skolans styrdokument, samt andra undervisningsgrupper med få elever utanför ordinarie klass. Andra aspekter som ändamålsenliga lokaler och lärares behörigheter i undervisningsgrupperna ingår också i kartläggningen.

Kartläggningen visar att de flesta skolor organiserar undervisning i mindre grupper antingen genom en särskild undervisningsgrupp, eller genom mer flexibla mindre gruppssammansättningar.

Ett fåtal skolor har utmaningar med ändamålsenliga lokaler för gruppundervisning.

Farhågan om att det är svårt att bemanna med behöriga lärare har inte bekräftats. Tvärtom kan de flesta skolor bemanna med behörig personal, även om några skolor inte har möjlighet till det i alla ämnen och under hela skoldagen.

Ärendet

Barn- och skolnämnden har genom ett nämndinitiativ i verksamhetsplanen för 2025 gett barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att genomföra en kartläggning av den kommunala skolans undervisning i mindre elevgrupper.

Uppdraget innefattar särskilda undervisningsgrupper, beskrivna i skolans styrdokument, samt andra undervisningsgrupper med få elever utanför ordinarie klass. Andra aspekter som ändamålsenliga lokaler och lärares behörigheter i undervisningsgrupperna ingår också i kartläggningen.

Särskild undervisningsgrupp

Huvudregeln är att alla elever ska få stöd i sin kunskapsutveckling inom ramen för undervisningen i sin ordinarie klass. Om det finns särskilda skäl kan rektorn besluta om särskilt stöd där en elev placeras i en särskild undervisningsgrupp.¹ Om stödet i ordinarie klass inte räcker till kan det finnas behov av att flytta eleven till ett annat sammanhang där det finns bättre möjligheter att tillgodose elevens behov. En elev kan gå i en särskild undervisningsgrupp under hela skoldagen, eller i enstaka ämnen. Rektor är den som beslutar om stödåtgärden i samband med ett åtgärdsprogram. Detta beslut kan rektor inte

¹ 3 kap. 11 § skollagen.

delegera till annan person i organisationen då rektor är den som har det yttersta ansvaret för en elevs stödsatser på skolan.

Undervisning i mindre grupp

Elever kan ha behov av att få undervisning i mindre grupp i enstaka ämnen eller under en begränsad tid vilket då benämns som undervisning i mindre grupp. Vissa skolor har "studio" eller "lärgupper" där elever kommer för kortare perioder eller enstaka ämnen. De föregås av en kartläggning och pedagogisk bedömning men resulterar inte nödvändigtvis i ett åtgärdsprogram. Dessa bedömningar kan rektor delegera till medarbetare, oftast biträdande rektor eller funktioner inom elevhälsan. Det är en form av mindre ingripande karaktär än att placeras i en särskild undervisningsgrupp. Det är också anledningen till att rektor kan delegera beslutet till annan person.

Lokaler för att bedriva undervisning i grupp

Undersökningen innefattar även de fysiska möjligheterna att bedriva undervisning i mindre grupp. Flera rektorer har vid bland annat kvalitetsdialoger och i kvalitetsrapporter beskrivit de svårigheter som finns på vissa skolor att erbjuda ändamålsenliga lokaler. För att kunna nå det syfte som en mindre undervisningsgrupp förväntas bidra till är det nödvändigt att det finns lokaler på skolorna avskilt från ordinarie klass.

Lärares behörighet i särskild undervisningsgrupp eller mindre undervisningsgrupp

Tidigare studier av till exempel Skolverket har visat att det i vissa fall är låg kompetens på de lärare som undervisar i mindre undervisningsgrupper.² Det har också beskrivits att det ofta saknas kunskap om olika stödbehov hos elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar för att kunna anpassa och stödja eleverna på bästa sätt.

Resultat av kartläggningen

Särskild undervisningsgrupp

Norrtälje kommun har 23 grundskolor. Av dessa har åtta skolor särskilda undervisningsgrupper. Det finns särskilda undervisningsgrupper i alla stadier på grundskolan.

Tabell 1. Skolor med särskilda undervisningsgrupper (3. Kap. 11 § skollagen).

Skola	Antal särskilda undervisningsgrupper	Stadium	Antal elever per grupp
Bålbroskolan	1	1-3	3
Kvisthamraskolan	1	4-6	2
Köpmanholms skola	1	4-6	3
Långsjöskolan	3	4-6, 7-9	8, 12 och 22
Länna skola	2	4-6, 7-9	1 och 7
Norrgårdsskolan	3	1-3, 4-6	3, 5 och 8
Rådmansö skola	1	4-6	2
Wigulfskolan	3	7-9	22

Samtliga skolor utom tre har ändamålsenliga lokaler för att kunna bedriva särskilda undervisningsgrupper. Bålbroskolan, Svanberga skola och Norrgårdsskolan anger att de inte har tillräckligt med grupprum eller andra lokaler för en särskild undervisningsgrupp.

Majoriteten av rektorer rapporterar att det finns behörig personal att tillgå för de särskilda undervisningsgrupperna. Länna skola och Rådmansö skola har dock inte behörig personal att tillgå för alla ämnen under hela skoldagen.

På frågan om skolan har elever som är i behov av särskilda undervisningsgrupper som de inte kan tillmötesgå svarar fyra rektorer att det stämmer. De anger anledningar som brist på lokaler eller personal, samt att det kan vara svårt att hitta lösningar för vissa elever. Om det endast är en elev som är i behov av särskild undervisningsgrupp löser skolan det med enskild undervisning.

² Skolverket 2024.

Undervisning i mindre grupper

Tio skolor har valt att organisera undervisning i mindre grupper. Det är en mindre ingripande åtgärd som inte behöver förgås av ett åtgärdsprogram. Anledningen till att skolan har valt mindre undervisningsgrupper i stället för särskilda undervisningsgrupper beror på flera olika saker. Rektorerna anger att det är en lösning när eleverna inte behöver extra stöd i alla ämnen eller hela skoldagen. Det kan även vara så att elever har behov av andra sammanhang ibland men inte alltid och att det är en mer flexibel lösning. Speciallärare och specialpedagoger kan arbeta med enskilda elever ensamt eller i grupp och att olika elever deltar vid olika tillfällen.

Antalet elever i grupperna varierar beroende på tid och behov och ligger mellan två elever och som mest 15 elever. Grupperna är inte fasta på samma sätt som en särskild undervisningsgrupp. Grupperna erbjuds i alla stadier beroende på elevernas behov.

Avslutande diskussion

Norrtälje kommun har kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper med möjlighet att ta emot 50 elever från årskurs ett till årskurs nio. De är placerade på Wigulfskolan och Långsjöskolan. Rektorer från samtliga kommunala skolor har möjlighet att söka en plats i dessa undervisningsgrupper för att möta elever med de behoven. Kartläggningen omfattar inte de kommungemensamma resursklasserna.

Förutom de kommungemensamma undervisningsgrupperna har åtta skolor egna särskilda undervisningsgrupper. Elevantalet är något varierande men det omfattar ungefär nittio elever. Det innebär att det totalt sett är cirka 140 elever av 4 787 elever i den kommunala grundskolan som går i en särskild undervisningsgrupp, förskoleklassen undantagen. Det är 2,9 procent av elevunderlaget.³ Skolinspektionen skriver i sin rapport *Undervisningens kvalitet i särskild undervisningsgrupp* att det är 1,7 procent av eleverna i riket som går i särskild undervisningsgrupp.⁴ Kartläggningen visar därmed att Norrtälje kommun verkar ha en större andel elever i stort behov av stöd för att nå kunskapskraven än riket.

Tio skolor har undervisning i mindre sammanhang för elever med behov under en kortare tid eller i ett enskilda ämne. Fem av dessa skolor har även särskild undervisningsgrupp. Flertalet skolor väljer denna form av mindre sammanhang då de är mer flexibla och inte reglerad i skollagen på samma sätt som särskild undervisningsgrupp.

Det finns ett antal skolor som inte har några särskilda undervisningsgrupper eller undervisning i mindre grupper. Det är framför allt de skolor som har små klasser och få elever. Edsbro skola har ingen klass över 10 elever. De erbjuder redan ett mindre sammanhang och det finns ingen anledning att dela klassen ytterligare. Där ökas lärartätheten om behov finns. Grisslehamns skola, Rånäs skola, Skebo skola samt Vätö skola har samma situation som Edsbro skola.

Av de skolor som har ett större elevunderlag är Svanberga skola den enda skola som inte har vare sig särskilda undervisningsgrupper eller undervisning i mindre sammanhang. Där är en delförklaring att det saknas lokaler.

Avslutningsvis kan det konstateras att de flesta skolor har undervisning i mindre grupper antingen genom en särskild undervisningsgrupp eller genom mer flexibla mindre gruppsammansättningar. Vissa skolor har utmaningar med lokalerna även om de är i minoritet.

Farhågorna att det är svårt att bemanna med behöriga lärare har inte bekräftats. Tvärtom kan de flesta skolor bemanna med behörig personal även om några skolor inte har möjlighet till det i alla ämnen och under hela skoldagen.

Den ekonomiska aspekten är en utmaning då grupper med få elever är kostnadsdrivande. De kommungemensamma resursklasserna underlättar i hög grad då rektorerna kan ansöka om plats för

³ Under maj 2025. Källa Rodret 2025-07-22.

⁴ Undervisningens kvalitet i särskild undervisningsgrupp. Skolinspektionen 2024.

de elever på skolan som har störst behov. Det medger bättre förutsättningar för de övriga eleverna som är kvar på skolan men som också har stora stödbehov för att nå kunskapskraven.

Ärendets beredning

Kartläggningen har genomförts tillsammans med grundskolans rektorer. En inledande diskussion kring uppdraget genomfördes i juni 2025. Därefter skickade enheten för resultat och analys vid barn- och utbildningsförvaltningen ut en enkät för samtliga skolor att besvara. Frågorna handlade om särskilda undervisningsgrupper, mindre undervisningsgrupper, ändamålsenliga lokaler och behörigheter för lärare som undervisar i grupperna. Samtliga rektorer har besvarat enkäten.

Ekonomiska konsekvenser

Eleven ska få det stöd som den behöver för att nå kunskapskraven. Det ingår i uppdraget och ska täckas av grundbeloppet. Förutom det kan skolan söka *riktat individtillägg*⁵ för elever som bedöms ha stora svårigheter, och där insatserna inte kan täckas av grundbeloppet.

Rektorerna anger att det är en utmaning att ge varje elev det stöd som den är i behov av. Det kan även vara svårt att hitta rätt åtgärder vilket i sig är resurskrävande. Det riktade individtillägget ger ett ekonomiskt stöd till viss del men kan aldrig (och förväntas inte) täcka hela kostnaden för en insats.

Norrtälje kommunala skolor har till största delen små klasser. Vid en undersökning som genomfördes utifrån ett e-förslag framkom det att 75 procent av alla klasser är färre än 25 elever.⁶ För att en klass ska kunna bära alla kostnader bör det vara mellan 21-23 elever. Då täcker ersättningen kostnader för lärare, elevhälsa, lokaler, datorer, böcker och andra delar som ingår i elevens skolgång. Klasser och grupper av färre elever bär inte sina egna kostnader och resurser måste tas från andra klasser (elever) eller andra delar av verksamheten.

Konsekvenser för barn

Elever i behov av särskilt stöd ska erbjudas det oavsett skola. Kartläggningen visar att majoriteten av skolorna erbjuder särskild undervisning eller undervisning i mindre grupp. I de fall som en grupp inte kan skapas på skolan används i hög grad individuellt stöd av resursperson. En tredjedel av eleverna i Norrtälje kommunala skola med stora stödbehov har fått plats på de kommungemensamma resursklasserna på Wigulfskolan eller Långsjöskolan.

Landsbygds- och skärgårdsperspektiv

Flera skolor på landsbygden har små klasser och få elever vilket innebär att de redan erbjuder ett mindre sammanhang.

Niclas Gustafsson
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningsförvaltningen

Magnus Lindblå
Avdelningschef
Barn- och utbildningsförvaltningen

Bilaga/Bilagor

Bilaga 1. Kartläggning av grundskolans mindre undervisningsgrupper.

Beslut skickas till

Förvaltningsdirektör barn- och utbildningsförvaltningen
Avdelningschef för grundskolan
Avdelningschef för kvalitet, hälsa och lärande
Enhetschef för resultat- och analysenheten

⁵ Motsvarar det tilläggsbelopp som enskilda huvudmän kan söka. 10 kap. 39 § skollagen.

⁶ E-förslag. Likvärdig undervisning i Norrtälje kommun. BSN 2022-85.